

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Teze diplomové práce

Sociální a ekonomická analýza obce Káraný

Sýkorová Jitka

© 2016 ČZU v Praze

Analýza sociálního a ekonomického rozvoje obce Káraný

Analysis of Social and Economic Development of the Municipality Káraný

Souhrn

Tato diplomová práce je zaměřena na sociální a ekonomickou analýzu obce Káraný, která je jednou z mnoha obcí do tisíce obyvatel Středočeského kraje. Hlavním cílem diplomové práce je hodnocení dosavadního sociálního a ekonomického rozvoje obce Káraný a to v jednotlivých oblastech, které jsou pro obec více, či méně významné a charakteristické. Budou hodnoceny oblasti demografická, ekonomické, sociální, infrastrukturní, zaměstnanost, podnikání a sportovně rekreační s důrazem na oblast životního prostředí, neboť obec leží v pásmu vodního zdroje. Sekundární data ke zkoumaným oblastem, budou získávána především z Českého statistického úřadu a závěrečných účtů obce po kontrole auditorem. Zdrojem primárních dat bude semistrukturovaný rozhovor s místostarostou obce. Získaná data k jednotlivým oblastem, budou v další části práce podkladem pro zpracování celkové situační SWOT analýzy obce Káraný. V závěru diplomové práce budou navrženy případné možnosti budoucího rozvoje obce Káraný.

Klíčová slova: Regionální rozvoj, obec, sociální a ekonomický rozvoj, finanční analýza, zaměstnanost, životní prostředí, projektové řízení, infrastruktura, situační analýza.

1. Cíl práce a metodika

Hlavním cílem diplomové práce je porovnání a zhodnocení dosavadního sociálního a ekonomického rozvoje obce Káraný a to v jednotlivých oblastech, které jsou pro tuto obec více, či méně charakteristické a významné.

Diplomová práce bude tematicky dělena do tří částí. Prvním teoretická část práce, bude vycházet především z odborné literatury a jejím úkolem bude teoretické přiblížení problematiky a vysvětlení některých pojmů, na které bude odkazováno v praktické části práce. Literární rešerše bude zaměřena na historický vývoj a popis teorií a koncepcí regionálního rozvoje, které jsou uplatňovány i v současné politice regionálního a rurálního rozvoje. V dalších kapitolách a subkapitolách teoretické části, budou popsány nástroje regionální politiky, současná regionální politika České republiky, možnosti spolupráce obcí a v neposlední řadě struktura financí obcí.

V úvodu druhé, praktické části práce, bude stručně popsána historie obce Káraný, v dalších podkapitolách a subkapitolách, bude provedeno šetření jednotlivých oblastí dosavadního sociálního a ekonomického rozvoje obce Káraný. Budou hodnoceny oblasti demografická, ekonomické, sociální, infrastrukturní, kulturní a sportovně rekreační s důrazem na oblast životního prostředí. Na základě stručné finanční analýzy obce Káraný, bude zhodnocen vývoj finanční situace od roku 2009 do roku 2014. K hodnocení jednotlivých oblastí budou využita sekundární data získaná ze studia dokumentů obce, které jsou zveřejněny na internetových stránkách obce Káraný. Dalším zdrojem dat budou data získaná především ze stránek Českého statistického úřadu, Ministerstva pro místní rozvoj ČR a Ministerstva financí ČR. Zdrojem primárních dat pro hodnocení jednotlivých oblastí sociálního a ekonomického rozvoje, budou data získaná ze semistrukturovaného rozhovoru s místostarostou obce Káraný. Seznam pokládaných otázek, bude přílohou této práce. Data získaná ze semistrukturovaného rozhovoru, budou součástí každé hodnocené oblasti sociálního a ekonomického rozvoje Káraného. V další části práce bude zpracovaná celková situační SWOT analýza obce Káraný a bude provedeno celkové hodnocení závěrů vyplývajících ze SWOT analýzy.

V závěru diplomové práce budou navrženy případné možnosti budoucího rozvoje obce Káraný.

2. Celkové hodnocení

Ze souhrnného zhodnocení v jednotlivých zkoumaných oblastech sociálního a ekonomického rozvoje obce od roku 2009 do roku 2014 vyplývá, že obec Káraný lze považovat za obec zdravou a aktivní, která se v současné době nepotýká s žádnými závažnými problémy a tento vývoj lze předpokládat i v letech budoucích.

Z pohledu polohy obce lze uvést, že poloha obce je pro rozvoj Káraného zcela zásadní a má vliv na všechny zkoumané oblasti sociálního a ekonomického rozvoje. Velkou devizou polohy Káraného, je že leží v sousedství dvou větších měst a to Brandýsa nad Labem – Stará Boleslav a Čelákovice, nemalý význam má malá vzdálenost od Prahy.

Z analýzy v oblasti vývoje počtu obyvatel a bydlení lze říci, že Káraný je obcí s ekonomickým potenciálem. K 31.12.2014, byl celkový počet obyvatel Káraného 729 osob, z tohoto počtu 369 žen a 361 mužů, což je velmi vyvážený poměr obou pohlaví. Vyvážený poměr obou pohlaví má i věkový průměr. U žen 42,4 roků, u mužů 40,9 roků. Pro budoucí rozvoj obce je příznivé i to, že 64% obyvatel Káraného je ve věku 15-64 let. Index stáří je roven 100, což je zcela nestandardní a jak bylo vysvětleno v praktické části této práce, tento index byl ovlivněn přistěhování mladých rodin s dětmi, tato skutečnost příznivě ovlivnila i Index ekonomického zatížení obce, který je 55,44%. U obcí s malým počtem obyvatel i nízká migrace ovlivní výši těchto indexů. Pro srovnání s okolím, byl zkoumán z pohledu ekonomického zatížení a Indexu stáří i správní obvod Brandýsa nad Labem Staré Boleslavi, do kterého obec Káraný správně přísluší. Index ekonomického zatížení Káraného je srovnatelný s indexem ekonomického zatížení za správní obvod Brandýs nad Labem – Stará Boleslav, který je 50,68 %. Index stáří ve správním obvodu města Brandýsa nad Labem – Staré Boleslavi je 69,39 %. Analýza posledně dvou jmenovaných důležitých indexů z pohledu ekonomické struktury obyvatelstva v regionu ukázala, že Index stáří ve správním obvodu Brandýsa nad Labem – Staré Boleslavi má klesající tendenci, z hodnoty 75,95 % v roce 2009 na 69,39 % v roce 2014. Území správního obvodu oproti celorepublikovému trendu stárnutí populace, ukázal trend zcela opačný. Toto překvapivé zjištění, lze vysvětlit tím, že je velký zájem ze strany mladých lidí v tomto regionu žít.

Z výsledků provedeného šetření bydlení bylo zjištěno, že současný vývoj bytové situace lze považovat v obci i regionu za velmi příznivý, což dokazuje, že od roku 2011 se změnou územního plánu byly v Káraném uvolněny pozemky pro bytovou výstavbu a od roku 2009 bylo dokončeno 31 nových rodinných domů. Do budoucna nejsou vyhlídky na uvolnění

nových pozemků pro výstavbu tak příznivé, neboť celá obec leží v ochranných vodních pásmech. Zastavení bytové výstavby by do budoucna mohlo nepříznivě ovlivnit věkovou strukturu obyvatel a tím i její rozvoj. Obec by začala stárnout a v budoucnu by mohlo dojít i k sociálním problémům. Pozitivní je, že bytová zástavba v obci je tvořena jen z rodinných domů, starší domy jsou svými majiteli velmi pečlivě udržovány a dle územního plánu se ani v budoucnu neplánuje s povolením výškových staveb a průmyslových areálů.

Další analyzovanou oblastí byla infrastruktura dopravní a technická. Lze říci, že dopravní obslužnost je dobrá. K zajištění dopravní obslužnosti má velký význam dálnice D10 a síť silnic II. a III. třídy. Síť obslužných komunikací v obci je ve velmi dobrém stavu, neboť jejich větší část byla opravena po povodni v roce 2006. Problémem pro dopravní obslužnost Káraného je skutečnost, že jediná dopravní přístupová cesta do Káraného, je přes most, který svou nízkou nosností s šíří limituje nákladní dopravu. Dalším problémem je úplná absence parkovacích ploch v obci, což obec pociťuje hlavně o víkendech a v letních měsících s nárůstem rekreatantů a turistů. Veřejná autobusová doprava je v pracovních dnech pro obyvatele zajišťována v dostatečné míře. O víkendech je veřejná autobusová doprava zcela nedostačující. V Káraném je vybudována kvalitní technická infrastruktura a síť, toto platí i pro chatové osady v intravilánu obce. V horizontu pěti let, bude muset dojít k posílení technické infrastruktury a sítě, které budou s postupným přibýváním obyvatel nedostačující. Dalším problémem jsou vzdálené chatové osady, které není technicky možné napojit na síť, dopravní a technickou infrastrukturu. V těchto osadách je zvýšené riziko kriminality.

Analyzovanou oblastí byly i sociální služby a zdravotnictví. Z šetření vyplynulo, že za všemi zdravotními službami musí mobilní občané dojíždět. Za přestárlými, nebo nemobilními občany dojíždí lékař každou středu. Z hlediska poskytování sociální péče obec nemá vypracovanou žádnou strategii. V obci není žádné sociální zařízení.

Neméně významnou oblastí analýzy byla zaměstnanost a podnikání v obci. Analýzou podílu nezaměstnaných osob v Káraném, správním obvodu města Brandýs nad Labem – Stará Boleslav a Středočeského kraje ukázala velmi pozitivní vývoj. Index nezaměstnanosti v Káraném v roce 2013 byl o dvě procenta nižší, než index nezaměstnanosti ve správním obvodu města Brandýs nad Labem a o tři procenta nižší, než index nezaměstnanosti celého Středočeského kraje. Toto je velmi pozitivní zjištění, pro další ekonomický rozvoj obce. Tento vývoj je zejména ovlivněn tím, že v okolních dopravně dostupných městech a v Praze je mnoho pracovních příležitostí. Dalším pozitivem je i to, že v obci působí dvě velké společnosti v oboru vodárenství, ve kterých najdou uplatnění převážně místní obyvatelé.

V oblasti podnikatelského prostředí bylo zjištěno, že pro soukromé podnikání není v obci moc prostoru, většina drobných podnikatelů svou činnost vykonává jako činnost vedlejší v odpoledních hodinách, nebo o víkendech. Obec nemá dostatek podpůrných prostředků pro rozvoj podnikání v obci, což je způsobeno tím, že v obci není dostatečná kupní síla a všechny služby ve velké míře nabízí okolní města a hlavně Praha. Jediné negativní je, že velké společnosti nemají sídlo podnikání v obci a nepřináší daňové příjmy do rozpočtu obce.

Z šetření v oblasti životního prostředí vyllynuly velmi pozitivní závěry. Koeficient 2,64 ekologické stability krajiny je v posledních třech sledovaných letech neměnný. Bylo zjištěno, že zachování krajiny a neporušeného životního prostředí pro další generace, je dáno tím, že celá obec se nachází v pásmech hygienické ochrany, v katastru obce se nachází evropsky významné lokality Natura 2000 a územím Káraného prochází dva významné nadregionální biokoridory.

Stručnou finanční analýzou bylo zjištěno, že Káraný je obcí s nulovým zadlužením, což je velmi pozitivní pro budoucí rozvoj obce. Obec hospodaří s finančními prostředky velmi uvážlivě, i přes to, že rozpočet obce je zcela závislý na rozpočtových příjmech, je obec schopná vytvářet finanční rezervy, které přibližně ve tříletých intervalech využívá na realizaci investičních projektů. Obec sama nevyužívá dotací. V minulosti získané dotace na rozvoj infrastruktury byly získány ve spolupráci svazku obcí, který byl založen za účelem realizace daného projektu a po realizaci projektu svazek zanikl.

Po provedeném šetření v oblasti volnočasových aktivit, lze říct, že areál pro sportovní aktivity je dostačující a díky občanské vybavenosti a aktivním místním spolkům, které ve spolupráci s obcí pořádají místní divadelní představení, sportovní soutěže pro dospělé i děti, poznávací výlety atd., má každý z občanů možnost trávit svůj čas aktivně. Možnost aktivního využití volného času poskytuje i okolní neporušená krajina, která je protkána sítí cyklostezek a turistických tras. Okolní krajinu využívají k rekreaci i místní chataři, což má svá negativa. Neúměrné množství chatařů v jarních a zejména v letních přináší obci zvýšené výdaje za vývoz odpadu a úklid obce, zvyšuje se riziko ekologického znečištění chráněné krajiny a narůstá kriminalita.

3. Závěr

Cílem této práce bylo zhodnotit současný sociální a ekonomický rozvoj obce Káraný. Ze závěrečné SWOT analýzy a zjištěných skutečností lze říct, že sociální a ekonomický rozvoj obce Káraný probíhal vyváženě se stoupající tendencí ekonomického a sociálního rozvoje.

Káraný není obcí, kde by se v budoucnu měl rozvíjet průmysl, ale obec by měla využít klidnou a neporušenou okolní krajinu k budování sociálního zázemí. Velkým potenciálem pro budoucí rozvoj obce je zaměření se na rozšíření sociálních a návazných služeb na území obce, které by byly využívány i občany z okolních obcí. Obec by i nadále měla být v kontaktu a hledat nové varianty spolupráce s investory, kteří mají zájem na území obce postavit dům pro seniory. Stavba domu pro seniory by přinesla nové pracovní příležitosti pro místní občany a výrazně zkvalitnila sociální služby nejen v Káraném, ale přinesla by i možnost zkvalitnění péče o starší občany okolních obcí.

Nejen péče o starší občany by měla být prioritou obce. Potenciál pro podporu podnikání v obci, je v oblasti podpory mladých rodin s dětmi. V obci chybí zázemí pro občasnou hlídání dětí předškolního věku a odpolední dozorované aktivity pro děti prvního stupně základní školy. Tato služba by pomohla ženám v lepším uplatnění se na trhu práce. Spolupráce se soukromým sektorem, v této oblasti, by ze strany obce mohla být založena na finanční spolupráci, nebo poskytnutí prostor například v budově Obecního úřadu. Pro volnočasové aktivity v nových lokalitách, by obec mohla poskytnout obecní pozemek pro vytvoření potřebného zázemí, nebo spolupracovat při realizaci potřebných inženýrských sítí, nebo se finančně podílet na stavbě obslužných komunikací.

Na koncepci rozvoje své sociální politiky by měla obec v budoucnu úzce spolupracovat především v rámci MAS Střední Polabí, aby rozvoj a investice do této oblasti, byly realizovány v souladu s potřebami mikroregionu. Pokud žádný ze subjektů spolupracujících v rámci MAS nebude upřednostňovat své zájmy, nad zájmem o rozvoj celého mikroregionu, mohla by tato spolupráce v budoucnu přinést nové možnosti financování z dotačních programů a tím urychlit sociální rozvoj daného území. Pro využití těchto příležitostí je nutné, aby obec v horizontu měsíců iniciovala jednání se všemi dotčenými orgány o vyjmutí některých částí obce z ochranných vodních pásem.

Další rezervy má obec ve vzdělávání zaměstnanců obce i samosprávy obce, především v oblasti znalosti legislativy, e-Governmentu, zlepšování procesů v rámci správních řízení a řízení obce.

Seznam vybraných použitých zdrojů

Odborná literatura:

- BLAŽEK, Jiří, UHLÍŘ, David. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002, 212 s. ISBN 80-246-0384-5.
- HUDEČKOVÁ, Helena, LOŠŤÁK, Michal, ŠEVČÍKOVÁ, Adéla. *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita a Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2013. 193 s. ISBN 978-80-213-1413-9.
- KLUFOVÁ, Renata. *Demografický vývoj a typologie českého venkova v kontextu prostorových souvislostí*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2015. 276 s. ISBN 978-80-7478-733-1.
- KOLEKTIV AUTORU. *Řízení obcí I*. 1. vyd. Příbram: Professional Publishing, 2008, 263 s. ISBN 978-80-86946-79-4.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008. 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4.
- KREJČÍ, Tomáš a kolektiv. *Regionální rozvoj – teorie, aplikace, regionalizace*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2010, 157 s. ISBN 978-80-7375-414-3.
- MACHÁČEK, Jaroslav, TOTH, Petr, Wokoun, René. *Regionální a municipální ekonomie*. 1. vyd. Praha: VŠE Nakladatelství Oeconomia, 2011, 200 s. ISBN 978-80-245-1836-7.
- PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance, úvod do problematiky*. 4. vyd. Praha: ASPI a.s., 2008, 580 s. ISBN 978-80-7357-358-4
- VEBER, Jaromír a kol. *Management, základy, prosperita, globalizace*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Management Press, s.r.o, 2007, 700 s. ISBN 978-80-7261-029-7.

Internetové zdroje:

Český statistický úřad, [online]. [cit. 2015-07-24]. Dostupné z https://www.czso.cz/csu/xs/vekove_slozeni_obyvatelstva_stc_kraje

Český statistický úřad, [online]. [cit. 2015-11-30]. Dostupné z <https://vdb.czso.cz/vdbvo2https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup>

Internetový portál Ministerstva financí ČR [online]. [cit 2016-02-20]. Dostupné z <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/prijmy-kraju-a-obci/zakladni-informace/2016/schema-rozdeleni-rozpocetoveho-urceni-dan-23647>

Internetový portál Ministerstva pro místní rozvoj ČR, *Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020* [online]. [cit 2015-09-03]. s. 113, Dostupné z <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Strategie-regionalniho-rozvoje-CR-2014-2020>

Internetové stránky obce Káraný [online]. [cit. 2015-07-24]. Dostupné z: <http://www.karany.cz/obecni-urad/povinne-informace-1/>